

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 2011/1550

Bergen 23.02.2012

Arkivnr: 563

Løpenr: 1731/2012

HØRINGSUTTALELSE TIL FORSLAG TIL PROGRAM FOR KONSEKVENsutREDNING FOR DET TIDLIGERE OMSTRIDTE OMRÅDET I BARENTSHAVET SØR

Vi viser til brev av 9. januar 2012 der FKD ber Havforskningsinstituttet om å oversende instituttets høringsuttalelse til det foreslåtte programmet for konsekvensutredning for det tidligere omstridt området i Barentshavet sør som OED har sendt på høring fram til 29. februar 2012.

Havforskningsinstituttet har vurdert forslaget til KU, og har konsentrert seg om de delene som omhandler miljøeffektene av virksomhet i området. Vi har lagt spesielt vekt på om vi finner temaer som er mangelfullt omtalt, eller temaer som krever en annen tilnærming enn det som er foreslått. Vi har gått gjennom egne databaser om miljø og ressursstatusen i området for å bringe på det rene om det er nyere eller bedre datasett tilgjengelig for å gjennomføre KU'en enn det som ligger i forslaget til program. De dataene vi har funnet fram vil kunne gjøres tilgjengelige for konsekvensutredningen.

Generelt dekker forslaget til KU stort sett alle relevante økosystemkomponenter og miljøeffekter. Det er således ingen store tematiske mangler, selv om vi har en rekke spesifikke kommentarer til de ulike temaene:

I forordet nevnes den påvirkning petroleumsvirksomhet har av nærings- og miljømessig betydning. Havforskningsinstituttet vil peke på at alle deler av Barentshavet er av stor betydning for en bærekraftig høsting av marine biologiske ressurser, og at forvaltning av fiskerier i det tidligere omstridte området har skjedd som en integrert del av fiskeriene i Barentshavet. Forvaltningen har foregått i samarbeid med Russland og i tråd med internasjonale avtaler og råd fra ICES.

Generelt er det også slik i innledningen til dokumentet at fiskeriene ikke nevnes eksplisitt, men skjules under benevnelsen nærings- og miljømessige forhold. Men den sentrale betydning de norske og russiske fiskerier har i Barentshavet og i den norske del av det tidligere omstridte området, burde dette tema vært behandlet særskilt i innledningen til høringsprogrammet. Siden forvaltningsregimet for fiskeriene er etablert gjennom en lang historisk prosess bør også forvaltningsprinsippene tas med i et eget avsnitt i innledningen da dette også berører samarbeidet med Russland og er av grenseoverskridende karakter.

I kapittel 2.1 om havområdet bør det stå at den nordlige del av området kan enkelte år være helt eller delvis isfylt.

I kapittel 2.3 vurderes det at kunnskapsgrunnlaget om miljøforhold og naturressurser i området er godt nok dekket. Dette gjelder ikke kartlegging av bunnfauna i området og betydningen av bunnfaunasamfunn i den økologiske energi- og biomasseomsetningen. Ytterligere kommentarer blir gitt seinere.

Kapittel 2.3.1 heter "Fysisk og kjemisk miljø" men det kjemiske miljøet er ikke nevnt med et ord her. Dette bør dekkes eller overskriften bør rettes til "Fysisk miljø". I første avsnitt defineres arktisk vann, deretter i definisjon av polarfronten brukes betegnelsen polare vannmasser. Bedre å bruke arktiske vannmasser også her. I neste avsnitt bør første setning rettes til: "Transporten av atlantehavsvann og kystvann inn i Barentshavet, og hvordan dette endres i tid, ..."

Der er videre referert til polarfronten. Her bør inn en setning eller to om at polarfronten er et dynamisk område som vil ha en sørlig og en nordlig grense alt etter årlige klima og værforhold i området. Polarfronten kan enkelte år strekke seg langt inn i den nordlige delen av området.

Videre er det referert til Sunnanå et al 2010 i samme vending som det vises til figur 5 – men dette er ikke en figur fra nevnte referanse – her må gyldigheten av figuren sjekkes – det synes som om dette representerer en situasjon de siste år og ikke hele tidsserien. Iskanten ligger normalt nord for området, men det er i blant is i den nordøstre del av området.

Avsnitt en og to om været kan med fordel bytte plass Det bør kanskje pekes på at polare lavtrykk har svært høye vindhastigheter og hvilke bølgehøyder som faktisk er vanlig under slike forhold. Siste avsnitt kan lyde "Sammenlignet med norsk del av Nordsjøen og Norskehavet er det normalt lavere bølgehøyde i Barentshavet. Bølgehøyden avtar østover i Barentshavet."

I kapittel 2.3.2 om plankton er det viktig å peke på at plankton står i en spesiell stilling når det gjelder olje i og med at dyreplankton gyter spredt ut over mesteparten av et havområde. Hvis betingelsene ellers er til stede så rekoloniserer de raskt områder som har blitt lagt øde av oljeforurensninger. Et problem i denne sammenheng kan være at olje og oljens nedbrytningskomponenter på denne måten kommer inn i næringskjeden.

Når det gjelder kapittel 2.3.3 om fisk, så er vi av den oppfatning at dette tema må behandles langt mer omfattende. Fiskeriene er viktig i området og mange kommersielle arter er utbredt i området med flere livsstadier over deler av året. Spesielt vil vi nevne lodde og loddas rekruttering. Lodda har gyteinnsig fra Vesterålen til Kolahalvøya og gytingen varierer mellom det vi kaller vestlige og østlige innsig. Lodda gyter i april og larvene klekker i mai-juni. En gjennomsnittsfordeling av loddelarvene over en 10-årsperiode er vist i figuren. Det omsøkte området er kanskje ikke det viktigste området for loddelarver i første næringsopptak, men det er et viktig område for transport av loddelarver fra klekkeområdene til oppvekstområdene. En stor del av en årsklasse vil kunne passere gjennom området. Dette synes vi skal med i en konsekvensutredning slik at avbøtende tiltak som tidsmessige restriksjoner på boring blir vurdert.

Det skal også nevnes at larver av torsk og hyse er fordelt i sørlige del av området, for torsk også øst for området i mai-juli, og sild litt kystnært i juni juli. O-gruppe (årets yngel) er utbredt i store deler av området, samt både vest og øst for området, for artene, lodde, torsk, hyse, og sild. Det er videre

forekomster av 0-gruppe polartorsk i nordøstligste del av området. 0-gruppe snabeluer har også stor utbredelse i området. Ett-åringer har også stor utbredelse i området for artene torsk, hyse, snabeluer og sild.

I vedlegg 1 til denne uttalelsen er det gitt en rekke kartfigurer som illustrerer disse forholdene. Kartene kan på bestilling leveres i ønsket format, og det kan produseres flere kart basert på data som er tilgjengelig. Av voksen kommersielle bunnfiskarter er området viktig for lodde, torsk, hyse, snabeluer og de tre steinbitartene. Området til dels et område som flere av de store fiskebestandene må vandre gjennom i begge retninger, på beitevandring og gytevandring, siden det "deler" Barentshavet i to. Både for kommersielle og ikke-kommersielle arter er utbredelseskartene i Wienerroither m.fl. (2011) relevante.

Vi er også av den oppfatning at sjøpattedyr bør behandles mer omfattende enn det som er beskrevet i kapittel 2.3.4, og et forslag til en mer omfattende tekst er gitt i vedlegg 2 til denne uttalelsen. Her skal vi nevne at fordi sjøpattedyrene er mobile og migrerer over store områder, er disse artene ikke blant de mest sårbare ift petroleumsaktivitet. Det bør likevel utredes i hvilken grad petroleumsaktivitet i dette området kan påvirke:

- *viktige beitehabitat.* Det berørte området strekker seg fra kyst i sør til banker i nær tilknytning til polarfront i nord, og kan dermed påvirke beitehabitat benyttet av både kystnære (e.g., kystsel, nise) og pelagiske arter (e.g., bardehval, kvitnos, grønlandsel). Pga områdets bredde i nord bør det være et særlig fokus på de nordlige bankene som beiteområde.
- *viktige byttedyr.* Det berørte området vil dekke et stort areal som bla overlapper med loddas gytevandring. Påvirkninger på loddas kan igjen få konsekvenser for sjøpattedyrene. I tillegg kan petroleumsaktivitet påvirke byttedyrtettheter i viktige beitehabitat, som de nordlige bankene.
- *viktige kasteområder.* Steinkobbe og havert har kolonier langs kysten nær det berørte området, hvor kasting foregår.
- *vågehvalfangsten.* Det bør vurderes i hvilken grad aktivitet i de berørte områdene kan skremme bort vågehval fra områder som tradisjonelt blir fangstet.

Fordi det er stor sesongvariasjon i hvor sjøpattedyrartene beiter, og hva de beiter på, må det utredes hvor sårbare artene er for aktivitet i de berørte områdene i forskjellige årstider. I tillegg bør effekter av petroleumsaktivitet i dette området sees i en større sammenheng i forhold til en total belastning innenfor større regioner i det sørlige og sentrale Barentshavet

I kapittel 2.3.5 om havbunn er reker og rekefiske ikke nevnt og bunnfauna er kun nevnt som et felt der Havforskningsinstituttet har kunnskap. Det har i de seinere år vært gjort et betydelig arbeid på kartlegging av bunnfauna i Barentshavet og vi vil spesielt nevne at bunndyr er lenge blitt brukt som miljøindikatorer pga deres begrensede mobilitet og at de derfor må tåle påvirkninger og stress, eller død. Endringer i artssammensetning og fordeling individer mellom arter som utnytter habitatene på forskjellige måter (såkalte r/K strategier) forteller at det skjer endringer i et område, og kan antyde hva som eventuelt kan ha forårsaket disse endringer. Bunndyrene er en viktig komponent av økosystemet da de kan utgjøre substrat, ly og mat for en lang rekke bunndyr og fisk.

Artsfordelingen av bunndyr i antall og biomasse bør derfor registreres på det omstridte område før det iverksettes noen industrielle tiltak. Enkelte mulige sårbare bunndyrsarter bør overvåkes ekstra nøye. Havforskningsinstituttet har, som nevnt, hatt undersøkelser av bunndyr i dette område tidligere og i vedlegg 3 er det gitt en del figurer og ytterligere kommentarer til dette tema.

Reke er viktig som føde for mange fiskeslag (f.eks. torsk, uer). Rekebestanden er samtidig grunnlag for et fiske som målt i førstehåndsverdi i perioder har vært blant tre viktigste i Norge. De årlige rekefangstene i Barentshavet har variert mellom 20.000 og 130.000 tonn siden midten av 1970-tallet.

Rekebestanden i Barentshavet følges gjennom årlige tokt, innsamling av data fra fisket og modellering. Det er tidvis store rekeforekomster i området, spesielt i den nordligste delen, og trålfisket har i enkelte år tatt opp mot 30-50% av de årlige fangstene i Barentshavet i dette området.. I vedlegg 4 er det gitt figurer.

Vi vil peke på at kapittel 2.4.1 om fiskeriaktivitet bør oppdateres med hensyn til rekefiske og sjekkes for at andre opplysninger er rette da det synes å være noe kortfattet.

Til sist vil vi nevne at det bør vurderes om det skal lages en egen rapport i felleskap mellom Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet som beskriver de marine ressursene, miljøforholdene og fiskeriene i Barentshavet med fokus på det tidligere omstridte området. Begrunnelsen for dette er at det synes å være mer data tilgjengelig en det som fremgår av de refererte publikasjonene i forslaget og at en oppdatert, refererbar rapport derfor kan være ønskelig. Noe av datamaterialet fra de årlige økosystemtoktene er gitt i vedlegg 5 som viser fordeling av årets yngel og eldre fisk for noen utvalgte arter.

Vennlig hilsen

Reidar Toresen
Forskningsdirektør

for

Knut Sunnanå
Leder forsknings- og
Barentshavet

Vedlegg:

- 1 Kart over fordeling av fisk
- 2 Sjøpattedyr
- 3 Bunndyr
- 4 Reker
- 5 Kart økosystemtokt